

choata, nisi Hugo a nobilissimus abbas strenue rempublicam gubernans, cum armis, tum consiliis suis et virtute ejus barbaricos conatus reprimendo, maximam ex eis manum peremisset. Quod qualiter hujus per virtutem patris Benedicti potenter effecerit, paucis subjiciendum censemus. Igitur pertransiens (ut diximus) nullo obsistente plurimarum portus civitatum, Aurelianis devenit, indeque altius gressum protendens, ad monasterium Floriacum cladem inflictura accedere contendit. Porro fama vulgante istud jam pridem fratres compererant, competensque eis visum est ut loco cederent, et praesidio opportunitatis necessariæ se communirent. Proinde diversorum vehiculorum plaustris aptatis, quæque pretiosa in eis componentes, cum supellectili reliqua ad praedium Matriniacense decernunt contendere: quatenus illic quoquo modo tuta sua omnia possent esse. Ast eadem perfida natio monasterium deveniens, speque sua frustrata, nihil in eo quod diripere præter parietes valeret reperiens, tandem plaustrorum recentibus vestigiis perspectis, eo tendendum deliberat, quo fratres iisse suspecto animo aestimabat: ut melioribus eorum direptis, redderet patrata victoria. Prævenitque ipsorum nequam consilium omnipotentia misericordis Dei, quæ eos et sua virtute protereret, et innocentem plebem a maligna eorum infestatione benigne defendendo salvaret. Nam tum prædictus venerabilis vir Hugo a partibus Burgundiæ ob suæ utilitatem necessitatis forte Dei consilio vocatus ad hos fines contenderat, propeque monasterium perveniens, relatu suorum addidit, Fratres ab hostibus subsequi, ac ocissime de-

A prædari, nisi Dei liberarentur virtute mirabili. Denique hoc comperto animum in diversa protrahens, ut potecui militum parvus admodum impræsentiarum aderat numerus, anxiam super hoc multimode cœpit et tædere, qualiter occurrendum foret intra semetipsum revolvens tantæ multitudini. Tandem hortatus Girboldi nobilissimi Autissiodorensium comitis animum congregandi bellum assumpsit^b, asseverans nulla unquam passum discrimina fore, qui B. Benedicti Patris servitutis gratia adversantium agmini sese immiscuerit. Roboratis ergo hac exhortatione animis, confisi meritis et auxilio excellentissimi Patris, haud procul a monasterio hostes prosequuntur a tergo: consertoque forti animositate gravi prælio, tanta depopulationis strage in eos bacchati sunt, ut ex tanta populi numerositate vix fuerit aliquis qui belli eventum intimaret posteris. Patrata itaque desiderabili victoria, belli dux suos interrogans, requisivit si forte quempiam reverendæ visionis monachum inter densitates hostium sibi viam pandentem proprio visu contemplati eessent. Quibus respondentibus se in illo prælio neminem monachorum vidisse, statim ille: Sanctus, inquit, Benedictus me per totum belli hujus certamen protegens, sinistra manu equi mei habenas dirigendo ac custodiendo tenuit: dextera vero baculum manu tenens, plurimos hostium prosternendo morti tradidit. Sic et nocentibus pœna et innocentibus interventu Patris Benedicti securitas reddita est: præstante benedicto Dei Filio, cujus nomen benedictum permanet in sæcula sæculorum.

^a Hic est Hugo abbas qui concilio Pontigonensi anno 876 subscripsit, ad quem duæ exstant Joannis papæ VIII epistolæ, tom. III Conc. Gall. pro tutela monasterii Pultariensis.

Is apud Reginonem aliosque anno 887 decessisse dicitur his verbis: *Hugo abbas magnæ pietatis vir et magnæ prudentiæ Aurelianis moritur, et apud S. Germanum Autissiodoro sepelitur. Ducatus quem te-*

nuerat et strenue rezerat, Odoni filio Rudberti ab imperatore traditur, qui ea tempestate Parisiorum comes erat.

^b Anonymus paulo supra citatus: *Anno Domini 870 Hugo abbas et Gautfridus cum trans-Sequanis, confligentes cum Northmannis in Ligerim residentibus sexaginta inibi interfecerunt, etc.*

ADREVALDI

FLORIANENSIS MONACHI

DE CORPORE ET SANGUINE CHRISTI

Contra ineptias JOANNIS SCOTI.

(Apud Acherium, Spicilegii tom. I, pag. 150, ex mss. abbatia Floriac.)

Beatus a Hieronymus in Commentario Matthæi D evangelistæ cum mysteria Domini corporis exponeret, taliter intulit: *« Cœnantibus autem (Matth. xxvi, 26), etc., postquam typicum Pascha fuerat*

^a *Beatus.* Hoc opusculum Acherius monet a se repertum esse in membranis Florianensibus, quod

impletum, et agni carnes cum apostolis comederat, assumit panem qui confortabat cor hominis, et ad verum Paschæ transgreditur sacramentum, ut quomodo in præfigurationem ejus Melchisedech summi quidem totum constat e sententiis Patrum ab Adrevaldo consarcinatis.

Dei sacerdos panem et vinum offerens fecerat, ipse quoque in veritate sui corporis et sanguinis repræsentaret. »

Item ad Edibiam, quid sit in Matthæo scriptum : *Dico vobis : Non bibam amodo de hoc genimine vitis (Matth. xxvi, 29) : « Nos audiamus panem quem fregit Dominus deditque discipulis, esse corpus Domini Salvatoris, ipso dicente ad eos : Accipite et comedite, hoc est corpus meum (Ibid., 26) ; et calicem illum esse, de quo iterum locutus est : Bibite ex hoc omnes ; hic est enim sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum (Ibid., 27, 28). Iste est calix de quo in propheta legimus : Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo (Psal. cxv, 4). Et alibi : Calix tuus inebrians, quam præclarus est (Psal. xxii, 5). Si enim panis qui de cælo descendit, corpus est Domini, et vinum quod discipulis dedit, sanguis illius est Novi Testamenti, qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum, Judaicas fabulas repellamus, et ascendamus cum Domino cœnaculum magnum, stratum, atque mundatum, et accipiamus ab eo sursum calicem Novi Testamenti, ibique cum eo Pascha celebrantes, inebriemur vino sobrietatis. Non est enim regnum Dei cibus et potus, sed justitia et gaudium, et pax in Spiritu sancto (Rom. xiv, 17) ; nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Jesus, ipse conviva et convivium, ipse comedens et qui comeditur ; illius bibimus sanguinem, et sine ipso potare non possumus, et quotidie in sacrificiis ejus de genimine vitis veræ, et vineæ Sorech, quæ interpretatur *electa*, rubentia musta calcamus, et novum ex his vinum bibimus in regno Patris, nequaquam in vetustate litteræ, sed in novitate spiritus cantantes canticum novum, quod nemo potest canere, nisi in regno Ecclesiæ, quæ regnum Patris est. »*

In Expositione autem Epistolæ ad Ephesios in eo loco ubi sententiam Apostoli exponit : *In quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius (Ephes. i, 7), ita dicit : « Dupliciter sanguis Christi et caro intelligitur, vel spiritalis illa atque divina, de qua ipse dicit : Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus (Joan. vi, 56) ; et : Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam æternam (Ibid., 34) : vel caro et sanguis quæ crucifixa est, et qui militis effusus est lancea. Juxta hanc divisionem et in sanctis ejus diversitas sanguinis et carnis accipitur ; ut alia sit caro quæ visura est salutare Dei, alia caro et sanguis quæ regnum Dei nequeant possidere. »*

Idem quod in tractatu Isaïæ prophetæ, ubi dicitur : *Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum ? Et post pauca : Quis enim quæsit hæc de manibus vestris ? (Isa. i, 11, 12) ait : « Audiant Ebionitæ, qui post passionem Christi abolitam legem putant esse servandam. Audiant Ebionitarum socii, qui Judæis tantum et de stirpe Israelitici generis hæc custodienda decernunt. Hostiæ ergo et victimasum immolationes non principaliter a Deo quæsitæ sunt, sed*

ne idolis fierent, et ut de carnalibus victimis quasi per typum et imaginem ad spirituales hostias transiremus. Dicendo autem se hostias non quæsisse, ostendit quia lex spiritalis sit, omniaque quæ Judæi carnaliter faciunt, a nobis spiritaliter impleri. »

At vero in explanatione Malachiæ prophetæ, eo capitulo, quo dicitur : *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum. Et paulo post : In omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda (Malach. i, 10, 11), post multa ita dicitur : « Quidam putant hoc quod ad Judæos dicitur specialiter, eo quod victimæ eorum immundæ sint atque pollutæ, et sacrificium transferatur ad gentes, intelligi debere super Ecclesiæ sacerdotibus qui negligenter offerunt victimas Domino. Quod si recipimus, ergo ab Ecclesia ad aliam rursus religionem victimæ transferendæ sunt ; et quomodo legi Evangelium, sic rursus Evangelio ea quæ non sunt futura, succedent. »*

Sanctus Augustinus in expositione Evangelii Joannis (tract. 26), in eodem loco ubi dicitur : *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi (Joan. vi, 51), ita sentit ; et unde inquit illi superbiebant, subjicit dicens : « Patres vestri manducaverunt manna, et mortui sunt (Ibid., 49). Quid est unde superbitis ? Manducaverunt et mortui sunt. Quare manducaverunt et mortui sunt ? quia quod videbant credebant, et quod non videbant non intelligebant. » Et post paululum : « Manducaverunt, inquit, manna et Moyses, manducaverunt et alii sancti, et mortui non sunt morte spiritali. Quare ? quia visibilem cibum spiritaliter intellexerunt, etc., ut spiritaliter satiarentur. Nam et nos hodie accipimus visibilem cibum, sed aliud est sacramentum, aliud virtus sacramenti. Quam multi accipiunt de altare et moriuntur, et accipiendo moriuntur ! Unde dicit Apostolus : *judicium sibi manducat et bibit (I Cor. xi, 27). Nonne buccella Dominica venenum fuit Judæ ? et tamen accipit, et cum accepit, in eum inimicus intravit, non quia malum accepit, sed quia bonum malus accepit. Videte ergo, fratres, panem cœlestem spiritaliter manducate. » Et post multa : « Hic est ergo panis qui de cælo descendit, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur (Joan. vi, 50) ; sed quod pertinet ad virtutem sacramenti, non quod pertinet ad visibile sacramentum ; qui manducat intus, non foris ; qui manducat in corde, non qui premit dente. Ego sum panis vivus qui de cælo descendi (Ibid., 51). Ideo vivus, quia de cælo descendit. De cælo descendit et manna ; sed manna umbra erat, iste veritas est. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et panis quem ego dabo pro mundi vita, caro mea est (Ibid., 52). Hoc quando caperet caro ; quod dixit panem, carnem ? Vocatur caro, quod non capit caro : et ideo magis non capit caro, quia vocatur caro : hoc enim exhorruerunt, hoc ad se multum esse dixerunt ; hoc enim fieri non posse putaverunt. Caro mea est, inquit, pro mundi vita. »**

Item in positionem buccellæ quam Judas accepit, post multa ita dicit (tract. 62) : « Recordamini

unde sit scriptum : *Quicumque manducaverit panem, aut biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis et sanguinis Domini (I Cor. xi, 27)*. Et de his erat sermo, cum hoc Apostolus diceret, qui Domini corpus velut quemlibet alium cibum indiscrete negligerentque sumebant. Hic ergo si corripitur qui non dijudicat, hoc est, non discernit a cæteris cibis Dominicum corpus; qui ad Dei mensam fingens amicum, accedit inimicus... si reprehensione tangitur negligentia convivantis, qua pœna percutitur venditor invitantis? Quid autem erat panis traditori datus, nisi demonstratio cui gratiæ fuisset ingratus? Intravit ergo post hunc panem Satanas in Domini traditorem, ut sibi jam traditum plenus possideret, in quem prius intraverat ut deciperet. Neque enim cum illo erat quando ad Judæos perrexit, et de pretio tradendi Domini pactus est; cum apertissime Lucas evangelista testetur, et dicat : *Intravit autem Satanas in Judam, qui cognominatur Iscarioth, unum de duodecim; et abiit, et locutus est cum principibus sacerdotum (Luc. xxii, 3, 4)*. Ecce ubi ostenditur, quod jam intraverat Satanas in Judam. Prius ergo intraverat immittendo in cor ejus cogitationem quod traderet Christum : talis enim jam venerat ad cœnandum. Nunc autem post panem intravit in eum, non adhuc ut alienum tentaret, sed ut proprium possideret. Non autem, ut putant quidam negligerent legentes, tunc Judas Christi corpus accepit : intelligendum est enim quod jam omnibus eis distribuerat Dominus sacramentum corporis et sanguinis sui, ubi et ipse Judas erat, ut sanctus Lucas narrat (*Ibid.*, 19, 21). Ac deinde ad hoc ventum est ubi secundum narrationem Joannis apertissime per buccellam tinctam atque porrectam, suum exprimit traditorem.

Homiliam quoque de sacramento corporis et sanguinis Domini diebus resurrectionis parvam peregit his verbis : « Hoc quod videtis in altare Dei, etiam transacta nocte vidistis; sed quid esset, quam magnæ rei sacramentum contineret nondum audistis : ad hoc videtis, panis est et calix, quod vobis etiam oculi vestri renuntiant; quod autem fides vestra postulat instruenda, panis est corpus Christi, calix est sanguinis Christi. » In Quæstionibus etiam suis quas de Veteri et Novo Testamento composuit, ubi de Pascha veteri sermonem agit, ita de sacramento corporis et sanguinis Domini ait : « Purgatis enim solis et lavacro indulgentiæ cœlestis expiatis percipiendi Christi corporis sacra [tibi] facultas porrigitur; ita quæ figurata Israelitis fuerant, in nobis corroborata sunt, et quæ in illis imagines, in nobis ipsæ sunt veritates : imitabantur illi facere Pascha dum in similitudinibus exercebantur, solis discipulis Christi verum Pascha facturis. » Sed et psalmus trigessimus nonus in eo versiculo cum dicitur : *Sacrificium et oblationem noluit*, optime et lucide qualiter corpus Dominicum sit accipiendum declarat, ita inquit (*Enarr. in psalm.*) : « Cum datum est quod promissum est, ablata sunt verba promissiva,

data sunt completiva. Sacrificia ergo illa tanquam verba promissiva ablata sunt. Quid est quod datum est completivum? Corpus quod nostis, quod non omnes nostis, quod utinam qui nostis, omnes non ad iudicium noveritis. » Et post pauca : « Quid ergo? Nos jam hoc tempore sine sacrificio dimissi sumus? Absit : *Corpus autem perfecisti mihi*. Ideo illa noluit ut hoc perficeres : illa voluit antequam hoc perficeres. Perfectio promissorum abstulit verba promittentia; nam si adhuc sunt promittentia, nondum impletum est quod promissum est. Hoc promittebatur quibusdam signis : ablata sunt signa promittentia, quia exhibita est veritas promissa. In hoc corpore sumus, hujus corporis participes sumus; quod accipimus novimus, et qui non nostis noveritis, et cum didiceritis, utinam non ad iudicium accipiatis. *Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit (I Cor., xi, 29)*. Perfectum est nobis corpus, perficiamur in corpore. » Et longe post : « Judæi in umbra remanserunt, solem gloriæ ferre non possunt; jam nos in luce sumus, tenemus corpus Christi, tenemus sanguinem Christi. »

Porro S. Gregorius in homilis suis exponens sententias Exodi de sanguine Agni, poste ac superliminaribus sic dicit (*Homil. 22 in Evang., lib. ii*) : « Quid namque sit sanguis Agni non jam audiendo, sed libendo didicistis. Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur; in utroque etenim poste agni sanguis est positus, quando sacramentum passionis illius cum ore ad redemptionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Nam qui sic Redemptoris sui sanguinem accipit ut imitari passionem illius necdum velit, in uno poste sanguinem ponit. » Necnon Dialog. lib., de virtute ac mysterio victimæ salutaris dicit (*lib. iv, cap. 58*) : « Inter hæc autem pensandum est quod tutior via sit, ut bonum quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat dum vivit ipse per se : beatius quippe est liberum exire, quam post vincula libertatem querere. Debemus itaque præsens sæculum, vel quia jam conspicimus defluxisse, tota mente contemnere, quotidiana Deo lacrymarum sacrificia, quotidianas carnis ejus hostias immolare. Hæc namque singulariter victima ab æterno interitu animam quæ illam... nobis mortem congenitam per mysterium reparat; qui licet resurgens a mortuis jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur (*Rom. vi, 9*); tamen in seipso immortaliter atque incorruptibiliter vivens, pro nobis iterum in hoc mysterio sacræ oblationis immolatur. Ejus quippe ibi corpus sumitur, ejus caro in populi salutem partitur, ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostri passionem unigeniti Filii semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem cœlos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio angelorum chorus

adesse, summis ima sociari, terrena cœlestibus jungi, unum quoque ex visibilibus atque invisibilibus fieri. Sane clarissimæ memoriæ Cyprianus cum orationem Dominicam exponeret, ventumque esset ad id quod dicitur: *Panem nostrum quotidianum* (*Matth. vi, 11*): Potest, inquit, dupliciter accipi et spiritaliter et simpliciter, quia et uterque intellectus utilitate divina proficit ad salutem: nam panis vitæ Christus est, et panis omnium non est, sed noster est; et quomodo dicimus: *Pater noster* (*Ibid., 9*), quia intelligentium et credentium Pater est; sic et *panem nostrum* vocamus, quia Christus noster, qui corpus ejus contigimus, panis est. Hunc autem panem dari nobis quotidie postulamus; ne qui in Christo sumus, et Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus, intercedente aliquo graviore delicto dum abstenti et non communicantes a cœ-

lesti pane prohibemur, a Christi corpore separemur, ipso prædicante et monente: *Ego sum panis vitæ qui de cœlo descendi: si quis ederit de meo pane, vivet in æternum: panis autem quem ego dedero pro vitæ sæculi, caro mea est* (*Joan. vi 51, 52*). Quando ergo dicit in æternum vivere, si quis ederit de ejus pane; ut manifestum est eos vivere, qui corpus ejus attingunt, et Eucharistiam jure communicationis accipiunt: ita contra timendum et orandum est, ne dum quis abstentus separatur a Christi corpore, remaneat a salute..., comminante ipso et dicente: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (*Joan. v, 54*). Et ideo panem nostrum, id est Christum, dari nobis quotidie petimus, ut qui in Christo manemus et vivimus, a sanctificatione ejus et corpore non recedamus.

VITA SANCTI AIGULFI

ABBATIS LERINENS ET MARTYRIS.

AUCTORE ADREVALDO MONACHO,

(Apud Mabill. ubi supra.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Legerat Laurentius Surius S. AIGULFI seu Aygulfi [Aigulfe, al. S. Ayoul] Vitam ab ADREVALDO scriptam, auctoris tamen nomine destitutam, eamque a se contractam et alio stylo redditam anno 1580 ediderat. Non placuit Vita Suriana Vincentio Barrali, qui, translationis S. Benedicti in Galliam obscurare memoriam volens, aliam Vitam ex variis mss. perantiquisque codd. Cœnobii Lerinensis compilatam, eliminata prædictæ translationis narratione, vulgavit, anno 1613, in Chronologia sua Lerinensi. Quod quidem in monacho congregationi Cassinensi addicto utcunque ferendum, probari utique non potest in recensione Suriana, anno 1618 Coloniae facta, cui, rejecta priori historia a Surio probata, Barralis compilatio inserta est. In ms. cod. Floriacensi S. Aigulfi Vita a nobis hic germano ac nativo stylo repræsentata istam præfert inscriptionem:

PROOEMIUM PATRIS ADREVALDI

de Vita et Passione venerabilis monachi AIGULFI Eloriacensis loco.

Vitæ sanctorum utiles.

1. Sanctorum fortissimorumque Christi athletarum pia ardua que certamina, quibus diabolum mundumque truculentum triumpharunt, litteris committere, succiduisque transmittere, non esse cujuscunque officium, nemo est pene qui non norit. Etenim talibus rudimenta credentium fideique auspicia dedicantur, spei fiducia adulti animantur, charitatis piæ dulcedine perfecti delectantur, cautela agonothæ ne succumbant quasi quodam oleo perfundetur; et si lassaverint, hoc medicamine fortitudini pristinae redduntur. Huc accedit quod sanctorum societati, quos jam retinet beatitudinis sinus nobis adhuc interclusus, his affecti frequenter intersumus. Neque enim eos propter lineamenta diligimus forinseca, sed quod pulchros novimus meritorum prærogativa, quæ dum nostris cordibus per historiam eorum recitata

C inseruntur, quasi per quoddam speculum ad nostrorum mentis oculos præsentanda reducuntur. E quorum collegio nos unius Vitam passionemque, id est Aigulfi nomine, ipsius amore pro quo sic vixit et passus est, scripto tradendam suscepimus; non freti ingenii acrimonia, sed illius juvenine qui linguas infantium facit disertas: et cujus promissum tanquam firmissimam tenemus anchoram dicentis: *Aperi os tuum et ego implebo illud* (*Psal. LXXX*).

2. Sed non me fugit quorundam usus semper quæritantium, quo dentem lacerum figere queant, quorum forsant sententia erit: Quid nobis rudem adducitis, vel potius confingitis martyrem? Num eum aliquis pro fide Christi jugulavit persecutorum? Antiquorum est tale martyrum tropæum, non novitii alicujus minus caute caventis insidias inimicorum, cui laus quam brevissima si emerit, sufficiat ei,